

Марина Навальна

Новітні лексичні процеси в мові інтернет-видання "українська правда" на початку ХХІ ст.

Studia Ukrainica Posnaniensia 3, 163-171

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

НОВІТНІ ЛЕКСИЧНІ ПРОЦЕСИ В МОВІ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ „УКРАЇНСЬКА ПРАВДА” НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

МАРИНА НАВАЛЬНА

ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди”, Переяслав-Хмельницький — Україна

**NAJNOWSZE PROCESY SŁOWOTWÓRCZE W JĘZYKU
INTERNETOWEGO WYDANIA GAZETY „UKRAIŃSKA PRAWDA”
NA POZĄTKU XXI W.**

MARYNA NAWALNA

Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. H. Skoworody
w Perejasławiu Chmielnickim, Perejasław Chmielnicki — Ukraina

STRESZCZENIE. W artykule przeanalizowano najnowsze procesy słowotwórcze obecne w języku internetowego wydania gazety „Ukraińska Prawda” na początku XXI w. Szczególną uwagę zwrócono na uniwerbizmy oraz formacje, utworzone od abrewiatur. Wyznaczono najczęściej występujące grupy tematyczne, a także scharakteryzowano ich rolę stylistyczną, określono czynniki pozajęzykowe mające wpływ na powstanie formacji słowotwórczych.

**NEW LEXICAL PROCESSES IN THE LANGUAGE OF ONLINE NEWSPAPER
“UKRAINSKA PRAVDA” IN THE EARLY XXIth CENTURY**

MARYNA NAVALNA

Hryhoriy Skovoroda Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University,
Pereyaslav-Khmelnytsky — Ukraine

ABSTRACT. The present article deals with the new lexical processes activated in the language of online newspaper “Ukrainska pravda” in the early XXIth century, in particular it describes shortened phrases and derivations formed from abbreviations, defines their most common thematic groups and characterizes their stylistic role, describes extralinguistic factors that promote the emergence of neologisms.

Сучасний медіапростір найяскравіше й найрізноманітніше віддзеркалює динаміку суспільних та мовних змін, де в межах останніх спостерегаємо специфічні трансформації, реалізовані передусім на лексико-семантичному й словотвірному рівнях. Перебудова лексичного ладу експлікується в процесах експресивізації лексичних одиниць, їхній функціонально-стильовій дифузності, в специфічному освоєнні нових термінологічних запозичень, що загалом істотно впливає на поповнення лексики сучасної української публіцистики і водночас на комунікативну ефективність повідомлень, увиразнюючи їхню впливову потужність як провідну ознаку медійних жанрів.

Активно в цей період функціонують новотвори в мові українських інтернет-видань. С. Чемеркін зауважує, що „сучасні електронні видання послуговуються

лексико-стилістичними одиницями з виразною стилістичною маркованістю розмовного стилю. Часто автори публікацій використовують некодифіковані мовні засоби — нерідко на сторінках електронної преси з'являються інвективи¹. Деякі дослідники мови електронних видань називають спілкування в Інтернеті, виразником якої є розмовний стиль, — своєрідним полігоном для випробування словоформ². У пропонованій розвідці ставимо за мету проаналізувати найуживаніші універбати та відабrevіатурні утворення, що функціонують у мові інтернетного видання „Українська правда”, в поставлених завданнях убачаємо за доцільне виокремити найпоширеніші тематичні групи, окреслити основні структурні особливості суфіксальних універбатів.

На початку ХХІ ст. в мові інтернет-видань помітне активне вживання універбатів, що означають реалії, пов'язані з виборчими процесами. Це здебільшого деривати, „структура яких зумовлена звучанням ад'єктива, а значення — семантикою цілого прикметниково-іменникового словосполучення”³. Порівн.: *мажоритарна система виборів* — *мажоритарка*; *система імперативного мандата* — *імперативка*; *масові виступи протесту* — *масовка*, напр.: „Зробити це [зміни] здатні інтелектуали, молодь, першочергово університетська, а також нові лідери, яких, у чому є позитивний результат, вивела на політичну сцену *мажоритарка*” („Українська правда”, 5.11.2012); „*Мажоритарка* стане ліфтом для нових облич у політиці” (заг.) („Українська правда”, 12.06.2012); „*Справа в тому, що саме масовка і є верхівкою нашого патріотизму*” („Українська правда”, 9.01.2013).

У творенні таких дериватів можуть брати участь не тільки прикметники й прикметниково-іменникові словосполучення, а й слова інших частин мови, зокрема числівники, порівн.: *сотка*, *двохсотка*, напр.: „У його кабінеті є *прямий спецзв'язок з президентом, прем'єром, з обладміністраціями, а також так звана „сотка” і „двохсотка*” („Українська правда”, 27.03.2008). Дослідники відносять до „числівникових універбатів” і ті, що означають номери транспортних маршрутів, марки автомобілів тощо (*вісімка* — *маршрут номер вісім*, *дев'ятка* — *дев'ята модель жигулів*). Утворення таких універбатів відбувається здебільшого простим приєднанням до числівникової основи суфікса -к-(а).

Набули також поширення універбати на позначення предметів, що прийшли з новітніми технологіями: стільниковим зв'язком, електронними носіями тощо, порівн.: *мобільний телефон* — *мобілка*, *персональний комп'ютер* — *персоналка*, *флеш-карта* — *флешка*, напр.: „*Каластаянсааренто і мобілка*” (заг.) („Українська правда”, 24.09.2010); „... в приймальню була передана записка з номером і кодом камери схову на Південному вокзалі, у якій знаходилася *флешка з інформацією*” („Українська правда”, 1.10.2010). Мотивувальні словосполучення цих універбатів, як і багато слів на -к-(а), утинаються й залишають ту частину, що містить акцентне семантичне навантаження словосполучення, порівн.: *мобільний* — *мобіл-*, *персональний* — *персонал-* та ін.

Поступово входять до постійного вжитку універбати, що утворилися від словосполучень на означення різних видів систем та мереж, а також працівників цієї сфери. Так, напр., *автономка* — *автономне опалення*; *мережевики* — *працівники мережі*; *системник* — *системний адміністратор* та ін.,

¹ С. Г. Чемеркін, *Трансформації розмовного стилю в Інтернет-комунікації*, [в:] „Мовознавство”, 2007, № 4–5, с. 37.

² Л. Стрельбицька, *Інтернет як полігон розвитку природної мови*, [в:] „Вісник Національного університету «Львівська політехніка»” 2005, № 538, с. 33–38.

³ В. Грещук, *Український відприкметниковий словотвір*, Івано-Франківськ 1995, с. 25–26.

порівн.: „Блог наповнений доказами успішного життя „мережевика”: риболовля в Мексиці, круїзи на лайнері, будинок у Каліфорнії” („Українська правда”, 14.10.2010).

Чималу групу становлять універбати, що означають „механізми й машини за призначенням чи певною характеристикою”⁴. До цієї групи зараховуємо й різноманітні пристрої для автомобілів, умови для водіння транспортним засобом тощо. Крім відомих слів, що її наповнюють (*автівка, швидка, вісімка, дев'ятка*), виділяємо й інші, якими почали послуговуватися частіше як водії, так і пасажери: *таксівка, десятитонка, маршрутка, маршрутівка, інвалідка*. Вони утворені за допомогою формантів *-к-*, зрідка – *-ик* (*легковик*) та *-іvk-* (*вантажівка*) та ін., напр.: „*Автівка* під керуванням Кульпінова наїхала на бордюрний камінь, унаслідок цього перевернулася та полетіла в кювет” („Українська правда”, 5.05.2012); „*3 Нового року швидка* має приїздити за 10 хвилин” (заг.) („Українська правда”, 31.12.2012); „*За словами Луценка* двох активістів — Андрія Пастушенка та Вадима Торопова сильно побили. Андрія забрала *швидка*” („Українська правда”, 19.12.2012); „*У Чернівецькій області маршрутка* зіткнулася з БТРом” (заг.) („Українська правда”, 28.09.2012); „*На Академістечку вибухнула маршрутка*” (заг.) („Українська правда”, 21.05.2012) та ін.

Універбат *десятка*, крім відомої мотивації *десята модель жигулів*, дістав ще назви: грошова купюра *десять гривень* та *перші десять осіб у виборчому списку*, порівн.: „*Перша десятка „Удару”* в цілому непогано сформована” („Українська правда”, 10.08.2012).

А універбат *вісімка*, крім назви моделі автівки, позначає союз *восьми країн*, напр.: „*Велика вісімка*” підтримала ідею Обами про кордони Ізраїлю” (заг.) („Українська правда”, 27.05.2011); „...*вісімка*” дасть більше 330 мільйонів на Чорнобиль” (заг.) („Українська правда”, 18.04.2011).

Спостерігаємо тенденцію до використання в мові української періодики однакових за звучанням універбатів, що мотивовані різними назвами, тобто універбатів-омонімів. Так, від словосполучки *підземний перехід* утворено відомий універбат *підземка*, який журналісти вживають також як український відповідник до запозичення *метро*, порівн.: „*Управління міського транспорту* повідомило, що нью-йоркська *підземка* „ніколи не переживала настільки руйнівної катастрофи, як минулої ночі” („Українська правда”, 30.10.2012); „*Підземка біля цирку* ремонтується” („Українська правда”, 30.10.2012).

Погоджуємося з думкою, що універбати подекуди можуть бути зрозумілими тільки в контексті, оскільки в мовній нормі вони не зафіксовані й не дані носіям мови як знання, „вони тісно пов'язані з контекстовими умовами”⁵.

Складне за структурою позначення *обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності водіїв* у мові українського інтернетного видання називають *автоцивілка*, напр.: „*Автоцивілка* може подорожчати для хитрих водіїв” (заг.) („Українська правда”, 15.07.2011).

Відома вже група універбатів зі значенням „приміщення, заклад за призначенням (*публічка, психушка*) чи певною ознакою (*малометражка, підсобка, пожежка*)” в мові інтернет-видання „Українська правда” вживають зрідка, напр.: „*Приходить молодий, весь у прищах* чоловік, після коротких перемовлянь вони накидаються на мене, скручують руки за спиною і зі словами „знайшли нарешті

⁴ А. Нелюба, *Явища економії в словотвірній номінації української мови*, Харків 2007, с. 236.

⁵ Там само, с. 239.

порушника” починають штурхати кудись у невідь. „Невіддю” виявляється якась **підсобка**, куди кидають мене на лавку („Українська правда”, 16.01.2007).

Деякі універбати на означення „будівель” формують синонімічні пари: **багатоповерхівка** — „**висотка**”; **готелька** — **малосімейка** та ін. Хоч лексема **висотка** є калькою з російської мови, її досить часто використовують у мові української інтернетної публіцистики, напр.: „Практично кожна **багатоповерхівка** Білої Церкви, приватний сектор закріплені за „домовими”, яких курують „комунікатори” (виборців називають „одиницями”)” („Українська правда”, 21.10.2012); „Навпроти київського ЦУМу вироста чергова **висотка?**” (заг.) („Українська правда”, 29.11.2010); „...замість горбатого поля височить нова **висотка**, а у старому спортзалі відкрили більярд...” („Українська правда”, 16.02.2010).

Універбат **комуналка**, відомий раніше як назва комунальної квартири, сьогодні має ще одну мотивацію — **комунальні послуги**. Частіше в інтернетному виданні його подають саме за другим значенням, напр.: „У наступному році в Києві може подорожчати **комуналка**” („Українська правда”, 10.12.2012); „**Комуналка** для клерків Януковича коштує понад 14 мільйонів на рік” (заг.) („Українська правда”, 7.11.2012); „Тігітко пообіцяв, що після виборів „**комуналка**” подорожчає” (заг.) („Українська правда”, 20.03.2012); „Азаров: **комуналка** підвищуватися не буде” (заг.) („Українська правда”, 13.01.2012).

Подекуди вживають універбати на означення „видів, галузей діяльності”. Фіксуємо універбат **підтанцьовка** (**підтанцьовувальна група**), що є калькою російського **подтанцовка**, та ін. У мові „Української правди” його вживають у переносному значенні щодо політичного життя країни, порівн.: „Схоже, основні політичні гравці українського політикуму та їхня ситуативна політична **підтанцьовка** не відкидають силового розв’язання політичної кризи” („Українська правда”, 6.03.2009).

Універбат **ювелірка** журналісти використовують не тільки зі значенням „ювелірна робота”, а й „ювелірний магазин”, напр.: „Плюс у мене **ювелірка** гарна, я сама все маюю” („Українська правда”, 23.08.2011).

Під дією позамовних чинників розширюють сферу свого використання нові універбати **соціалка** та **гуманітарка**. Якщо перше слово зазвичай означає **соціальні виплати**, то друге вживають як відповідник до словосполучень **гуманітарна допомога** й **секондхенд**, напр.: „**Соціалка**” Януковича вдарить по ціні імпортованих авто?” (заг.) („Українська правда”, 28.03.2012); „Рада внесла **соціалку** Януковича в бюджет” („Українська правда”, 12.04.2012); „...податковий тиск збільшується, **соціалка** зменшується” („Українська правда”, 4.01.2013); „Часом в газеті публікувалася справжня злободенна **соціалка**...” („Українська правда”, 23.09.2010); „Третє — „**гуманітарка**”: медицина й освіта. Оце — для дискусій і суперечок. Можливі поступки” („Українська правда”, 10.02.2012).

Різноманітні інформаційні відомості в мові українського інтернет-видання також називають універбатами, зокрема такими, як **візитівка** — **візитна картка**; **об’єктивка** — **об’єктивна інформація** та ін., напр.: „Будь-який інвестор, якого ви будете запрошувати до себе, він приїде до вас, і зразу постане питання: ваша картка, **візитівка** області. Ця інформація повинна бути розроблена на різних носіях інформаційних, і вона у вас повинна бути”, — сказав Янукович” („Українська правда”, 15.02.2011); „Правда, в Україні є ще одна відома **візитівка** — Мукачеве” („Українська правда”, 10.07.2004); „Чи всі дають у ЗМІ **об’єктивку?**” („Українська правда”, 1.02.2012).

А словосполучення *офіційні відомості* чи *офіційна інформація* позначають автори універбатом *офіціалка*, напр.: „Тільки „за *офіціалкою*” виробництво впадо за рік на 2%” (заг.) („Українська правда”, 17.01.2013).

Окрему групу універбатів становлять слова спортивної тематики, порівн.: *вишка* — *вища ліга*; *молодіжка* — *молодіжна збірна* та ін. Напр.: „*Наші спортсмени увійшли до „вишки*”?” („Українська правда”, 19.10.2009); „*Українська „молодіжка*” буде „несіяною” під час жеребкування Євро-2011” (заг.) („Українська правда”, 14.10.2010); „*Українська „молодіжка*” програла швейцарцям” (заг.) („Українська правда”, 12.11.2001).

Лексема *вишка* є омонімічною. Її вживають і як жаргонну одиницю, що означає „найвищу міру покарання, розстріл”⁶, напр.: „*Чому за кожне порушення одразу „вишка*”?” („Українська правда”, 19.10.2009).

Універбат *молодіжка* має кілька словосполучень-відповідників: *молодіжний портал*; *молодіжний центр*, *молодіжна газета*, *молодіжна організація* та ін., напр.: „*Молодіжка „Регіонів” уже відзначила День Свободи* (заг.) („Українська правда”, 21.01.2012); „*Молодіжка*” Тимошенко хоче об’єднати молодь і студентів” (заг.) („Українська правда”, 07.08.2011). Особливо універбат *молодіжна* активно використовують під час виборчого процесу на позначення молодіжних організацій партій, напр.: „*Молодіжка Ющенка уже почала розповсюджувати листівки*” („Українська правда”, 29.12.2003); „*Партія регіонів та її „молодіжка” проводять заходи в Маріїнському парку...*” („Українська правда”, 26.04.2011). Як засвідчує мовний матеріал, конденсація в одному дериваті кількох функцій призводить до тісного, нерозривного зв’язку розуміння його значення з контекстом, оскільки мотивація таких утворень за межами контексту є різною.

У мові сучасної української публіцистики помітно активізувалося вживання відабrevіатурних утворень. Ці словотвірні одиниці є порівняно новими. У попередні періоди історії українського словотвору вони засвідчені тільки поодинокими випадками: *НАТО* — *натовський* — *натовець*, *СЕАТО* — *сеатовський* — *сеатовець*⁷, які кваліфіковано як можливості різних інтерференцій. О. Стишов наголошує, що такі мовні процеси зумовлені низкою чинників як екстралінгвального, так й інтралінгвального характеру, що діють „переважно в тісному взаємозв’язку. Серед них слід назвати демократизацію всього українського життя, мовностилістичну розкутість журналістів та авторів статей, зростання ролі особистості, прагнення до емоційності, експресивності та влучності на тлі стандарту, економії мовної енергії, прагматизму тощо”⁸. Найчисельнішу групу відабrevіатурних одиниць становлять слова, що утворилися від назв-абrevіатур партій, політичних блоків та громадських об’єднань. О. Стишов виділив наприкінці ХХ ст. найбільше відабrevіатурних дериватів із суфіксом *-ець/-івець, -овець*⁹. Цю тенденцію спостерігаємо в мові української інтернетної публіцистики й на початку ХХІ ст.: *бютівець*, *нунсівець*, *унсовець* та ін., порівн.: „*БЮТівець* знайшов у себе російський „відеожучок”” („Українська правда”, 25.01.2013); „*Одному з протестувальників, які прикували себе на Банковій, стало погано... Про це повідомив бютівець Андрій Шевченко*”

⁶ Л. Ставицька, *Український жаргон*, Київ 2005, с. 84.

⁷ М. І. Навальна, *Універбати в мові сучасної української періодики*, [в:] „Актуальні проблеми слов’янської філології” Бердянськ 2009, вип. ХХІ, с. 535–541.

⁸ О. А. Стишов, *Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації)*. Київ 2003, с. 128.

⁹ Там само, с. 128.

(„Українська правда”, 22.01.2013); „**НУНСівець** Тарас Стецьків висувається у 117 округі...” („Українська правда”, 06.08.2012); „**НУНСівець** каже, що опозиція сама себе загнала в пастку” (заг.) („Українська правда”, 06.11.2012); „Розформовуються військові частини, офіцери ходять так, як на роботу, щоб отримати чергове звання і підвищення заробітної платні», — констатував **унсовець**” („Українська правда”, 07.06.2012).

Натрапляємо на утворення такого типу: *екс-нунсівець*, *екс-бютівець* та ін., напр.: „В опозиції бояться, що змінами до Конституції займуться „регіонали”... це заявив на засіданні підготовчої групи **екс-нунсівець** В'ячеслав Кириленко” („Українська правда”, 06.12.2012).

Відабrevіатурні іменники, що утворені за допомогою суфіксів **-ець/ -івець**, **-овець** та **-іст/-ист**, зазвичай називають особу за її належністю до політичної партії, політичного блоку, угруповання, громадського об'єднання. Ці новотвори в журналістських текстах є не тільки засобом мовної економії (порівн.: *нунсівець* — член блоку політичних партій „Наша Україна — Народна самооборона”), але й надають їм розмовності, а публікаціям суспільної тематики — меншої офіційності.

Мова інтернетного видання „Українська правда” чітко виявляє, які абrevіатури підлягають законам асиміляції, узвичаюються, трансформуються в нові слова, що потрапляють до словникового складу. Деякі з них поступово сприймаються не як замітники словосполучення, а як звичне кореневе слово, що зумовлює й відповідні структурно-семантичні та морфологічні наслідки, порівн.: „Іванющенко і **бютівець** — найбільші прогульники...упродовж першої сесії Верховної Ради сьомого скликання...” („Українська правда”, 15.01.2013); „Приміром, **бютівка** могла пообіцяти не такі дошкульні протести бізнесу, переведення їх у формат безпечного круглого столу...” („Українська правда”, 14.12.2011).

Відабrevіатурні іменники на позначення носіїв суспільно-політичних ідей, поглядів тощо утворюють і за допомогою менш продуктивних суфіксів, зокрема суфікса **-к**, напр.: *СД (есде) + -к → есдек*, порівн.: „Якщо ми не побачимо змін (до кінця 2012 року), то переглянемо угоду. Ми чітко повідомили по це нашим українським партнерам», — запевнив колег інший **есдек** Крістіан Вігенін” („Українська правда”, 23.05.2012).

На основі назв-абrevіатур партій, політичних блоків та громадських об'єднань постало чимало відабrevіатурних прикметників за допомогою питомого українського суфікса **-ськ-** та його варіантів **-івськ-/ -овськ-**: *бютівський*, *уртівський*, *унсовський* та ін., напр.: „... трохи менш дружньо продовжив скандувати **БЮТівський** сектор” („Українська правда”, 07.09.2011); „**БЮТівський** Майдан вже чекає облави (заг.)” („Українська правда”, 05.08.2011); „...розносили **унсовський** офіс...” („Українська правда”, 27.12.2004); „**НУНСівський** відступник вже почав говорити про „змову” та „дерибан” портфелів” („Українська правда”, 26.11.2007).

Якщо в попередні роки в тематичній групі абrevіатур — назв міжнародних та міждержавних союзів спостерігалася тенденція до творення слів, що означають представників та членів цих організацій (*есендівець*, *сеатовець*)¹⁰, то на початку ХХІ ст. активізувалося творення та вживання відабrevіатурних прикметників переважно із суфіксом **-івськ-**, що є варіантом суфікса **-ськ-**, і рідше вживаним **-ов-** (**-ів-**): *есендівський*, *есівський*, *єєтівський*, *сотівський*,

¹⁰ Там само, с. 128.

натівський, сотовий та ін., порівн.: „... Олександр Олександрович вважався одним з тих нечисленних урядовців, хто доостанку вперто стискав у кулаках два прапорці — жовто-блакитний і синьо-зоряний, есівський...” („Українська правда”, 16.03.2010); „Не можна допустити, аби НАТОвський чобіт топтав Севастополь і Крим, Донбас...” („Українська правда”, 29.11.2008); „...візит Буша та натовський саміт...” („Українська правда”, 03.04.2008); „Наприклад, сотовий оператор DCC...” („Українська правда”, 06.12.2010).

Під впливом розмовного стилю в сучасній українській публіцистиці побутують найменування осіб від уже відомих аббревіатур, утворені за допомогою питомих суфіксів *-івець/-овець* та суфікса *-ник*. Так, від буквених аббревіатур-онімів постало чимало назв осіб, зокрема від УБОЗ утворено *убозівець*, від НАТО — *натовець*, від СБУ — *есбеушник*, від МНС — *еменесник*, *ЕМЕНЕСник*, від СОТ — *сотівець*, від СТО — *естеошівець*, від ДУС — *дусівець* та ін., напр.: „УБОЗівець, який громив скандальні футболки, їздить на машині для багатіїв...” („Українська правда”, 28.09.2011); „... ходив якийсь дивний чоловік, напевно есбеушник, знімав збоку” („Українська правда”, 08.06.2012); „За словами Андрія, „есбеушник” забрав всі речі...” („Українська правда”, 11.04.2011).

Назва *есбеушник* поширилися в українській мові під впливом російської відаббревіатурної розмовної назви *кагебешник*¹¹. Для останніх десятиліть характерне функціонування в українській мові російських слів доби тоталітарного режиму¹². Щодо лексеми *есбеушник*, то вживають ще дві назви працівників цієї служби — *есбіст* та *есбівець*. Із двох утворень, придатних для офіційного використання в українській мові, К. Городенська рекомендує надати перевагу назві *есбіст*, оскільки вона продовжує узвичаєну традицію творення та називання працівників цього органу спеціального призначення¹³. Але жоден із цих варіантів у мові інтернет-видання „Українська правда” ми не зафіксували.

Досить велику тематичну групу становлять відаббревіатурні утворення, що означають представників правоохоронних, силових органів, органів контролю. У цій та деяких інших тематичних групах спостерігаємо широко відомі словотвірні ланцюжки „заклад, установа, організація — особа”. Зазвичай це іменники, утворені за допомогою питомого українського суфікса *-ник*: *еменесник*; *емзеесник*. Крім них уживають іменники на *-шник*, що є буквальною перекладом російських відаббревіатурних іменників, порівн.: рос. *гаишник* і укр. *даішник*, *даїшник*, напр.: „Одеський екс-головний даїшник продав знак „недоторканності” вбивці Дикаєву? (заг.) Міністр внутрішніх справ Віталій Захарченко просить працівників ДАІ припинити платити побори своїм” („Українська правда”, 13.01.2012); „... власник, а за сумісництвом іще й перший „есбеушник” країни пан Хорошковський...” („Українська правда”, 15.12.2010).

Такі утворення в мові інтернетної публіцистики мають неоднакове написання, що свідчить про відсутність усталених норм. Ті самі слова можуть писати в лапках і без них. Деякі найменування осіб зберігають аббревіатурну графіку своєї твірної основи, з якою поєднується питомий український суфікс *-ник*. Такі лексеми зазвичай складно сприймати споживачам інформації через різне написання кореневої й некореневої частини, порівн.: *МНСник*, *МЗСник* та ін., напр.: „Фесрверк” під Донецьком стався сам по собі? (заг.) ...склади були закриті, — сказав МНСник” („Українська правда”, 17.08.2009).

¹¹ К. Городенська, *І все-таки вони не есбеушники*, [в:] „Українська мова”, 2009, № 1, с. 32.

¹² Т. А. Коць, *Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі*, Київ 2010, с. 303.

¹³ Там само, с. 32.

К. Городенська рекомендує однаково передавати обидві частини у відабредіатурних найменуваннях осіб: *б'ютівець, нунсівець, кунівець, унсовець, еменесник* та ін.¹⁴

На початку ХХІ ст. в мові української періодики активізувалося вживання лексичних одиниць, утворених від іншомовних абредіатур за допомогою суфікса *-к-*, що мають переважно розмовний характер, порівн.: FM (англ. *Frequent Modulation* — частотна модуляція) (ефем) + *-к-(а)* → *ефемка*; SMS (англ. *Short Message Service* — коротке повідомлення) (есемес) + *-к-(а)* → *есемеска*, напр.: „Мені прийшла есемеска від зятя...” („Українська правда”, 07.05.2012).

Аналізуючи тенденції розвитку сучасного українського лексикону, Є. Карпіловська варіант номінації *SMS* — *есемеска* і под. також розглядає як розмовний¹⁵, хоч і зазначає, що такі новотвори активно вживають у журнально-газетних текстах. Погоджуємося із зазначеною авторкою, що ці інновації „потребують вироблення професійних критеріїв оцінки перспектив їхньої стабілізації в мові. Встановлення таких критеріїв можливе лише на підставі ретельного аналізу формально-семантичної будови, функціонально-стилістичного потенціалу варіантних і синонімічних номінацій”¹⁶.

Нерідко автори вдаються до нових okazіональних утворень, щоб увиразнити іронічне, сатиричне чи негативне ставлення до об'єднань, груп та їхньої діяльності. Так, від абредіатури „*ЗаєдУ*“ утворено розмовну одиницю *заєдово*, напр.: „Так, у 2002 році, владна „*ЗаєдУ*“, очолювана Литвиним, не вразила результатом” („Українська правда”, 13.08.2012); „... отримаємо аналог 2002 року, коли „*ЗаєдУ*” отримав 12% по списках...” („Українська правда”, 21.11.2011); „... „*За єдину Україну*”, чи то пак, „*заєдово*” („Українська правда”, 13.04.2011).

Отже, в мові сучасної інтернетної публіцистики спостерігаємо процеси, що є наслідком інтенсивної суфіксальної універбації, тобто формування містких новотворів на основі словосполучень та описових зворотів. Появі таких однослівних утворень значною мірою сприяла дія в мові закону економії лінгвальних зусиль і засобів. Подекуди ускладнюють сприйняття тексту універбати з різними мотиваціями, вживання яких на початку ХХІ ст. почастишало в мові української інтернетної публіцистики. Деякі утворення зрозумілі споживачеві інформації тільки з контексту. Зазвичай їх не фіксують словники.

Універбати формують чималу кількість тематичних груп. З'явилися нові групи універбатів на означення виборчих і суспільних процесів, новітніх технологій. Вони утворюються переважно за допомогою форманта *-к-(а)*. Універбація як спосіб словотворення виходить за межі лише розмовного мовлення, спостерігається тенденція до універбації словосполучень у загальномовному контексті. Групи універбатів відкриті для поповнення, тому нові деривати потребують подальших лінгвістичних розвідок.

Вплив розмовного стилю на мову українських інтернет-видань віддзеркалює активне вживання тут нових відабредіатурних утворень. Вони становлять дві великі тематичні групи найменувань осіб, утворених від назв-абредіатур: 1) партій, політичних блоків та громадських і міжнародних об'єднань, 2) правоохоронних, силових органів, органів контролю. Вони постійно розширюють

¹⁴ К. Городенська, *Чи потрібні ці незвичні написання слів?*, [в:] „Українська мова”, 2010, № 3, с. 115.

¹⁵ Є. Карпіловська, *Тенденції розвитку сучасного українського лексикону : чинники стабілізації інновацій*, [в:] „Українська мова”, 2008, № 1, с. 24–35.

¹⁶ Там само, с. 24.

свій склад за рахунок суфіксальних іменників під дією позамовних чинників, що й потребує подальших розвідок.

Тематичні групи відабrevіатурних лексем мають свої словотвірні особливості, що виявляються у виборі словотворчого суфікса. Основними засобами творення нових відабrevіатурних назв осіб за їхньою належністю до партій, політичних блоків, громадських та інших об'єднань залишаються словотвірчі суфікси *-ець/-івець, -овець; -ник* тощо.

Відабrevіатурні іменники нерідко мають різне графічне відтворення базових абrevіатур, що засвідчує неусталеність їхнього написання.